

Beschrijving Duinbeek (9,8 ha)

Rijksmonumentennummer: 507962 (Complexnummer 507961)

Object : Historische park- en tuinaanleg behorende tot de historische buitenplaats Duinbeek

Gemeente : Veere

Opgesteld door Jan Janse Tuin en Landschapsarchitect BNT en adviseur landschap en Cultuurhistorie bij Staatsbosbeheer september 2022

Inhoud:

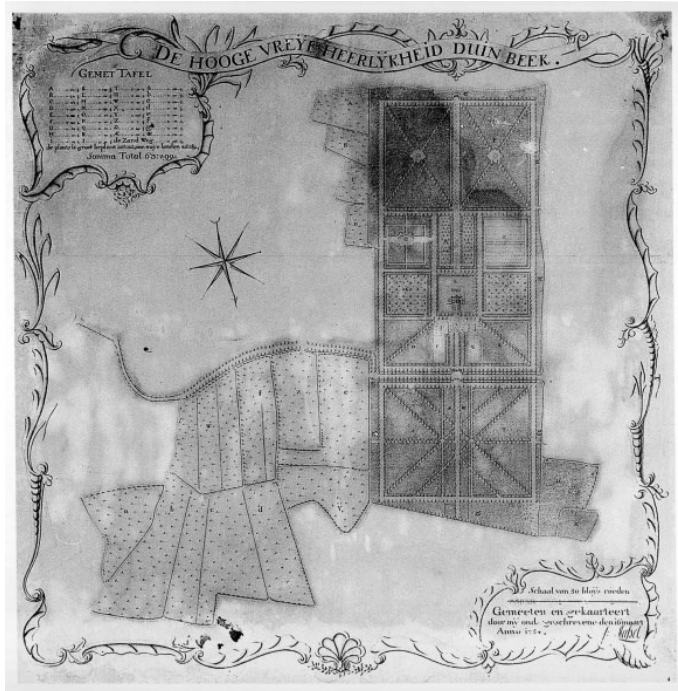
Inleiding.

1. Samenvatting historie in fasen, hoofdstructuur

2. kernwaarden

Figuur 1 Duinbeek vogelvlucht kasteel met tuinderswoning en vijverbeek

Figuur 2 Duinbeek Kaart J. Massol 1754

Geschiedenis in het kort

De buitenplaats Duinbeek werd in het begin van de achttiende eeuw gebouwd op de plek waar in de middeleeuwen een kasteel had gestaan. Huis en tuin kregen een strakke symmetrische indeling. In de negentiende eeuw werd de tuin omgezet in een landschapstuin. Het buiten bleef eeuwenlang particulier bewoond. De naam en het huis Duinbeek doen achttiende-eeuws aan, maar dat is schijn. In 1350 schonk Wolfert van Borssele de 'veste ende wonighe te Dunebeke' aan de graaf van Zeeland. Tijdens een belegering in 1572 werd het kasteel door rondtrekkende geuzen geplunderd en in brand gestoken. De ruïne viel toe aan de Staten van Zeeland. Deze lieten het kasteel tot op de laatste steen afbreken.

Duinbeek was behalve een kasteel ook een heerlijkheid. De heer bezat als eigenaar van de heerlijkheid het recht om – voor wat betreft zijn grondgebied – recht te spreken. Zelfs in zaken waar de doodstraf kon worden opgelegd. Aangezien het aantal bewoners van de heerlijkheid Duinbeek beperkt was tot de heer en zijn gezin en eventueel wat personeel, zal het met de rechtszaken op Duinbeek wel zijn meegevallen.

In 1637 kwam het land in bezit van Willem Boreel, burgemeester van Amsterdam. Abraham Duvelaer, burgemeester van Middelburg en bewindhebber van de Verenigde Oost-Indische Compagnie (VOC) kocht het in 1715. Het echtpaar Duvelaer bewoonde 's winters het huis 's-Hertogenbosch aan de Vlasmarkt in Middelburg. Duinbeek werd hun zomerverblijf. Op het door Duvelaer aangekochte terrein liet hij een fraai buiten verrijzen. Bovendien liet hij vanaf Domburg een zandweg naar Duinbeek aanleggen, zodat de buitenplaats vanaf die kant goed bereikbaar was. De tuin kreeg een streng symmetrische indeling. Het huis werd precies gebouwd op het snijpunt van de diagonalen van het rechthoekige perceel. De slotgracht van het oude kasteel werd behouden. Een deel van de tuin, namelijk het perceel dat aan de overkant van de weg lag, werd omgezet in een sterrenbos. Achter het huis en aan beide zijden ervan kwamen boomgaarden.

Het huis zelf werd opgetrokken in eenvoudige classicistische stijl. Rond 1750 werd er een kleine oranjerie in de tuin geplaatst en daarachter een houten boerenschuur.

Duinbeek in Oostkapelle in de sneeuw, 1986 (ZB, Beeldbank Zeeland, collectie Jan Bruijns, foto A. Dingemanse).

Landschapstuin

Begin negentiende eeuw werd de formele tuin omgezet in een landschapstuin. Dit gebeurde vermoedelijk onder het echtpaar Sprenger. Johan Jacob Sprenger was burgemeester van Oostkapelle en getrouwd met Digna Johanna Meyners, die het buiten in 1803 erfde van haar vader. De landschapstuin ging grotendeels verloren bij de inundatie van Walcheren in 1944.

Uitgeleide van burgemeester A. Sprenger, een van de bewoners van Duinbeek, bij zijn 25-jarig ambtsjubileum, 20 februari 1971 (ZB, Beeldbank Zeeland, foto P. Adriaanse)

Eind negentiende eeuw was de buitenplaats al in verval geraakt. Het huis werd niet langer bewoond en werd in 1895 geveild. De onroerende goederen werden gekocht door een nieuw opgerichte naamloze vennootschap Duinbeek. Deze werd gevormd door een aantal kapitaalkrachtige inwoners van Middelburg. Onder de aankoop viel ook het buiten Berkenbos. Beide buitenplaatsen werden opgeknapt en verhuurd aan de aandeelhouders. Korte tijd was ook het in 1857 aangelegde buiten Eikenoord in bezit van de NV, maar dit buiten ging in de Tweede Wereldoorlog verloren. Duinbeek is tot op heden particulier bewoond. Gedeelten van het omliggende park zijn voor wandelaars. In 1989 is door Bosch en Slabbers Tuin- en Landschapsarchitecten een Herstelplan gemaakt voor de historische park- en tuinaanleg van de buitenplaatsen Westhove, Berkenbosch en Duinbeek/Eikenoord. Sindsdien is door de PHB een beheerplan gemaakt voor Duinbeek voor de periode 2002-2011. Onderdeel van dat plan was een tuinhistorisch onderzoek. Vervolgens heeft SB4 in 2014 het rapport Maatregelen en Beheerplan realisatie en onderhoud 2016-2021 gemaakt. Hierop is de vorige aanvraag voor instandhoudingssubsidie gebaseerd. Het beheer van Duinbeek wordt wat betreft het kerngebied, rond de gebouwen, gedaan door de erfpachter. Het omringende parkbos met een wandelpad erdoor, wordt beheerd door Staatsbosbeheer, sinds 1970. Daarnaast is een restant aanwezig van een hoogstamboomgaard en moestuin. De hoogstamboomgaard bestaande uit diverse bomen wordt ook wel arboretum of assortimentstuin genoemd.

Met de bewoners moet een intensiever overleg, met beheerder en adviseur, over de wijze van beheer plaatsvinden, we zien een uiteenlopende benadering die afwijkt van het door SB4 opgestelde rapport. Ten aanzien van laanbeheer, takkenrillen en de assortimentstuin zijn er verschillende inzichten.

Literatuur:

Beheerplan 2018-2023, Lucia Albers en Nikki van Etten (2017)

SB4 Maatregelen en Beheerplan , realisatie en onderhoud 2014- 2021 (2014)

Stichting PHB, Beheerplan Duinbeek 2002-2011 (2002)

Martin vd Broeke en Jan Arends, Bittenplaatsen op Walcheren (2001)

Martin vd Broeke, Het Pryeel van Zeeland, buitenplaatsen op Walcheren 1600-1820 (2016)